

Proč globalismus nefunguje? Tajemství akceschopnosti národního státu

- CZ24 News | 29. března 2020

EU: Rakouský kancléř Sebastian Kurz si postěžoval, že “když je situace vážná, tak v Evropě neexistuje solidarita”. Kurz má skvělou hlavu a proto ho nedostatek solidarity jistě nepřekvapil. Ti, kterým to tolik nemyslí, cpali po desetiletí národy do chomoutu Spojených států evropských a drmolili přitom, že “velké problémy může vyřešit pouze velká organizace”.

Evropa má společnou měnu, cosi jako prezidenta, parlament, vládu jménem komise, touží po armádě, ale nadrž pohromadě. Všechny šoky posledních let, od bankovního krachu až po migraci a epidemii ukazují, že evropské země nejsou ochotny rozdělit se mezi sebou o poslední košili a nikdy nepřestaly myslet především na sebe. EU je pouze fantom, protože jeho členové uskutečňují především vlastní národní zájmy. A když to nejde, tak ze spolku vystoupí. Brexit, migrace a korona jsou fanfáry oslavující výsostné postavení národního státu.

Migrace a infekce

Každý stát se vždy nachází někde mezi rozkvětem a zánikem. A proto je přežití národa nezpochybnitelné zdůvodnění nadřazenosti národních zájmů. Tenhle argument jsem již použil nespočetněkrát, ale pro pomaleji myslící je pochopitelný až dnes. Katastrofy posledních let a měsíců ukazují, že pojmy “zánik a přežití” mají velmi aktuální význam.

Invaze barbarů a morová rána jsou pradávné zážitky smrtelných ohrožení, proti kterým se musí národ bránit sám a bez ohledu na to, co říká cizina. V nouzi národ svoje občany obejmě, omezí a ochrání a oni od něj nic jiného nečekají. Lidé, kteří cítí strach (třeba i více než by bylo na místě) nezajímají dutě znějící bruselské fráze a dobře dělají ti politici, kteří se řídí podle přání svého národa.

Nejnovější doklad výsostného postavení národního státu jsme před několika dny zažili. EU kvůli epidemii (neochotně) zavřela hranice až po té, co to udělali její členové. Ztráta autority EU nemohla být zřetelnější, než když muší váha von der Leynová volala “hot” a členské země udělaly “čehý”. To byl v pořadí již třetí příklad vzpoury členských zemí proti vůli Bruselu, Francie a Německa.

Kde sídlí moc?

Skutečné jádro moci každého premiéra nebo prezidenta je jeho pozice doma. To bylo dlouhá léta zamlženo tím, že poslušnost vůči bruselské komisi posilovala i vnitropolitickou moc šéfa vlády. Všichni politici se vždycky řídí podle jednoduchého pravidla: “Ustup tomu, kdo ti právě teď může udělat nejvíce nepříjemností”. V posledních dekáдах bylo jasné, že nejvíce může uškodit EU tím, že zablokuje peníze.

Tato závislost byla zpochybněna ve vrcholící eurokrizi, kdy se třeba Itálie začala EU vzpírat. To byl první příklad vzdoru klíčového státu proti bruselské centrále. Druhý ještě výraznější příklad odbojnosti států souvisí s migrací zaostalých cizinců na kontinent.

Pravidlo “ustup tomu, kdo ti právě teď může dělat nejvíce nepříjemností” platilo i v roce 2015. Ale političtí vůdci některých států byli v situaci, kdy nemohli ustoupit bruselskému absolutismu, protože by to zaplatili ztrátou moci doma. Z Německa, z Francie i z Bruselu sice zněly výhrůžky: “Kvóty nebo vám nedáme peníze.” A co se stalo? Středoevropské státy je neposlechly a Brusel se samozřejmě neodvážil peníze škrtnout. Neuskutečněná hrozba a bezmocnost vůči spíše slabým členům jsou

důkazy dramatického rozpadu moci a autority EU. Jen český premiér Sobotka pochopil objektivní slabost bruselské centrály a hlavní roli domácí politiky až když kvůli své poslušnosti vůči Bruselu a Merkelové prohrál volby.

Proč nadnárodní stát nefunguje

Fejetonisté a pokrokoví politologové si monotónně huhlají svou mantru “velké problémy může řešit jenom velká organizace”, ale zkušenost ukazuje, že národní stát je akceschopnější.

Předpoklad o nadřazenosti velkého celku nad jeho částmi se zakládá na prostoduché domněnce, že čím větší jsou úlohy, tím větší musí být organizace, která je řeší. Intelektuální druhořadost tohoto argumentu vidíme na tom, že nepočítá s vlastnostmi jako akceschopnost, kterou velikost spíše zhoršuje nebo to, že složitost velké organizace vytváří další problémy. Když totiž řešení společně hledá hodně aktérů tak nutně

1. roste počet těch, kteří mají rozdílné zájmy a
- 2 řešení je proto buď bezzubé, protože musí vyhovat všem anebo se
3. prosadí jen ti nejsilnější na úkor těch slabších.
4. To jsou extrémně špatné předpoklady pro účelnost a účinnost rozhodnutí.

Nadnárodní politika je sice neefektivní, ale dá se vydržet v časech relativního klidu. V krizi se ukáže, že národní státy fungují rychleji, spolehlivěji a efektivněji než nadnárodní moloch a musí se mu vymknout, nechtějí-li zaniknout.

Tajemstvím akceschopnosti národního státu je to, že řídí menší a stejnorodý sociální útvar, jasně definuje cíl a snaží se ovlivnit menší množství proměnných. Takže přesně to, co příznivci “velkých řešení” považovali za největší slabinu národního státu je důvod proč funguje lépe než jeho velkoplošná alternativa. Ale to není úplný seznam důvodů jeho operativní nadřazenosti.

Národní stát je domov

Národní stát uspokojuje v minulosti i dnes potřebu lidí, najít pevný bod v rozmazaném světě a v čase zmatků. Národ, to je společná řeč, historická paměť, důvěrně známé prostředí, tradice, sdílené zkušenosti a v neposlední řadě i odlišnost od ostatních. Soudržnost národa se projevuje zcela logicky také tím, že se jeho členové společně snaží získat pro sebe co nejvíce výhod. Jak jsme si řekli. Každý stát se vždy nachází někde mezi rozkvětem a zánikem.

Ale nejde jen o emoce. Národní stát je nástroj k přežití společnosti a k tomu, jak obstát v trvalé konkurenci s ostatními. Co musí dělat společnost, která chce získat a udržet blahobyt a bezpečnost? Předně potřebuje efektivní spolupráci a ta předpokládá důvěru. Důvěru máme nejspíše k tomu, kdo se nám podobá. Takové lidi máme raději a lépe s nimi spolupracujeme; také proto, že si s nimi rozumíme „naslepo“. Navíc stoupá naděje na úspěšný rozvoj v těch společnostech, které si samy určují své normy a zákony. To je jeden z nejoprávněnějších důvodů brexitu a nadřazenosti národního státu.

Tohle všechno samozřejmě vědí prostí lidé, protože se pohybují mimo – bizarními myšlenkami zamořené – rezerváty literárních kaváren, stranických centrál a univerzitních kateder. Obyčejní lidé svou moudrost třeba neumějí dost květnatě popsat, ale zato chápou její hluboký význam, protože si ji den za dnem prakticky ověřují.

Shrnutí

Čím více je společnost ohrožena, tím zřetelněji se potvrzuje vitalita a význam národního státu.

Strojené úsměvy a vášnivá objetí politiků na tom nic nemění. A když se národní stát v krizi vymyká nadnárodnímu molochovi, tak to nedělá ze vzpurnosti, nýbrž prostě proto, že musí. Jak jsme si řekli. Každý stát se vždy nachází někde mezi rozkvětem a zánikem.

Nevíme kdy skončí epidemie korony, ale víme, že jí evropské státy přežijí. Za to Evropské Unii zasadí virus další ránu. To, že si její vládcí natisknou peníze, přestože ty okamžitě ztratí část své hodnoty jenom potvrzuje, že EU je pouze spolek ekonomik a nikdy nebyla a nebude spolkem národů. Epidemie znovu vyvrátí názory expertů a politiků, kteří ranění suverenní slepotou pořád ještě trvají na tom, že národní státy jsou dávno mrtvé a jejich posmrtné ostatky rozprašuje dějinami svěží vánek evropské integrace. Právý opak je pravdou a co více: Nikdy od vzniku EU tomu nebylo jinak.

Petr Robejšek